

Видання присвячене
115-й річниці Одеської національної академії харчових технологій
та 5-й річниці Навчально-наукового інституту прикладної економіки
та менеджменту імені Г. Е. Вейнштейна

АДАПТИВНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ
МІНЛИВОГО СВІТУ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеська національна академія харчових технологій
НАУКОВА ШКОЛА
«Забезпечення функціонування та розвитку системи економічної
безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності»

АДАПТИВНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ МІНЛИВОГО СВІТУ

*Матеріали
наукового симпозіуму
з міжнародною участю
19 травня 2017 року*

За редакцією **О. І. Павлова**

Одеса
«Астропринт»
2017

- A28 **Адаптивні стратегії розвитку підприємств харчової промисловості в умовах мінливого світу : матеріали наукового симпозиуму з міжнародною участю (19 травня 2017 р., м. Одеса) / Наукова школа «Забезпечення функціонування та розвитку системи економічної безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності» ; за ред. О. І. Павлова ; Одеська національна академія харчових технологій. — Одеса : Астропринт, 2017. — 232 с.**
ISBN 978–966–927–252–2

У збірнику подано тексти доповідей учасників наукового симпозиуму, які представляють науково-дослідні установи, вищі навчальні заклади України та зарубіжних країн. У них обґрунтовано теоретичні та методологічні засади, інструменти, механізми та напрями стратегічного управління сталим та безпечним розвитком підприємств харчової промисловості в умовах мінливого середовища господарювання.

Видання розраховане на наукових співробітників, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів, економістів, менеджерів, маркетингологів та інших фахівців галузі харчової промисловості.

УДК 338.439(063)

ISBN 978–966–927–252–2

© Одеська національна академія
харчових технологій, 2017

Павлов О. І. ВІТАЛЬНЕ СЛОВО	11
--	----

Тематичний напрям 1

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ
СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Андрєєва Н. М., Зінковська Д. В.

Маркетингова діагностика експортного потенціалу підприємств агропродовольчої сфери як інструмент прийняття стратегічних рішень	13
--	----

Антоненко М. Н.

Новая политическая идеология эволюции предприятий АПК Беларуси	18
--	----

Дідух С. М.

Основні принципи і напрями розвитку агропродовольчої сфери України	23
--	----

Коваленко О. В.

Щодо стратегічних пріоритетів державної продовольчої політики в умовах сьогочасних викликів	26
---	----

Крисанов Д. Ф.

Теоретичні засади і прикладні аспекти формування європейської моделі харчової безпеки в аграрному секторі економіки України	30
---	----

Кулаковська Т. А.

Системний підхід до регулювання сталого та збалансованого розвитку агропродовольчої сфери України	47
---	----

Пармакли Д. М., Дудогло Т. Д.

Примеры графического метода исследований в экономике ...	52
--	----

Тематичний напрям 2

**СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ**

Бондар В. А.

Перспективи розвитку ринку органічних продуктів
України 61

Самофатова В. А.

Формування сільсько-міського континууму
для забезпечення сталого розвитку агропродовольчої
сфери регіону 65

Тематичний напрям 3

**РЕАЛІЗАЦІЯ МЕХАНІЗМУ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ
НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Козак К. Б.

Ефективне управління персоналом як передумова
виживання вітчизняних підприємств у конкурентному
середовищі 70

Смоквін М. В.

Стан та основні напрями розвитку підприємств харчової
промисловості Одеської області 74

Тематичний напрям 4

**ЕФЕКТИВНІСТЬ СТВОРЕННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ
ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ У ХАРЧОВІЙ
ПРОМИСЛОВОСТІ**

Гончарук А. Г., Лазарева Н. О.

Про ефективність українського виноробства:
порівняльний аналіз 78

Дерменжі Д. Ф.

Вплив змін до Податкового кодексу України на економіку
країни 82

Тематичний напрям 5

**СТРАТЕГІЯ АКТИВНОЇ І ПАСИВНОЇ АДАПТАЦІЇ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ
ДО МІНЛИВИХ УМОВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Каламан О. Б.

Стратегічні напрями удосконалення регулювання
виноробної галузі 87

Фрум О. Л.

Застосовність активних адаптивних стратегій в стратегічному
управлінні підприємствами 91

Тематичний напрям 6

**ВПРОВАДЖЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ
ІННОВАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ**

Баранюк Х. О.

Дослідження окремих аспектів впливу факторів
на конкурентоспроможність підприємств 96

Бєлошапко М. О., Лобоцька Л. Л.

Розвиток ринку лізингових послуг для агропродовольчої
сфери України на сучасному етапі 100

Егунов Ю. А., Егунова И. Н.

Управление устойчивостью оптимальной производственной
программы предприятия 106

Касян С. Я.

Аграрна логістична дистрибуція та маркетингові
комунікаційні технології харчових підприємств: складові
інтерактивності 110

Ліпова О. Л.

Впровадження управлінських інновацій на підприємствах
харчової промисловості 116

Магденко С. О., Ощепков О. П.

Дослідження питань впровадження інновацій
на підприємствах м'ясопереробної галузі 121

Ніценко В. С.

Напрями підвищення енергоефективності
на підприємствах харчової промисловості 124

Іртищева І. О.

Еколого-економічні проблеми використання води
в харчовій промисловості 215

Мартинюк О. М.

Адаптивний механізм екологізації інноваційної діяльності
підприємств агропродовольчої сфери України: стратегічні
та проблемні питання впровадження 218

Меглей В. І.

Екологічні складові якості агропродовольчої продукції 222

Щурик М. В.

Екологічні пріоритети підприємств харчової промисловості
в агропромисловому комплексі 226

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

Шановні друзі!

Проведення нашого наукового симпозіуму співпало у часі зі знаменними подіями — 115-ю річницею Одеської національної академії харчових технологій та п'ятиріччям з утворення Навчально-наукового інституту прикладної економіки та менеджменту імені Г. Е. Вейнштейна (ННІПЕтаМ) й наукової школи «Забезпечення функціонування та розвитку системи економічної безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності».

За останні п'ять років в рамках тематики наукової школи підготовлено та захищено 4 докторських (2 було підготовлено на кафедрі економіки промисловості, а захищено на створеній на її базі кафедрі управління бізнесом; по 1 — на кафедрах менеджменту і логістики та маркетингу, підприємництва і торгівлі) та 17 кандидатських (по 5 — на кафедрах економіки промисловості, менеджменту і логістики, обліку і аудиту, 2 — на кафедрі маркетингу, підприємництва і торгівлі) дисертацій. За участю викладачів, докторантів, аспірантів, студентів академії, вітчизняних та зарубіжних науковців видано 16 колективних (6 — на кафедрі менеджменту і логістики, по 5 — на кафедрах обліку і аудиту та економіки промисловості, 1 — на кафедрі маркетингу, підприємництва і торгівлі) та 7 індивідуальних (6 — на кафедрі економіки промисловості, 1 — на кафедрі менеджменту і логістики) монографій. З 2012 року проведено 4 міжнародних науково-практичних конференцій, а також наукові конференції, симпозіум, семінар, 4 колоквиуми з міжнародною участю. За підсумками їх роботи видано 1 монографію та 10 збірників тез доповідей.

В нашому науковому симпозіумі взяли участь наукові співробітники, викладачі, докторанти, аспіранти, студенти, державні службовці чотирьох зарубіжних країн та десяти міст України, які представляють Державну установу «Інститут економіки та прогнозування» НАН

України, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, Інститут продовольчих ресурсів НААН, вищі навчальні заклади нашої країни, органи державної влади.

Наша діяльність в рамках тематичної спрямованості наукової школи є свідченням її користі для науки та чималого значення для вітчизняної практики господарювання.

Бажаю усім подальшої плідної роботи, творчості та натхнення.

З найкращими побажаннями
керівник наукової школи, завідувач
кафедри економіки промисловості ОНАХТ,
перший директор ННІПЕтаМ,
доктор економічних наук, професор
Павлов Олександр Іванович

Тематичний напрям 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Н. М. Андрєєва

*д-р екон. наук; головний науковий співробітник Інституту проблем ринку
та економіко-екологічних досліджень НАН України, м. Одеса, Україна*

Д. В. Зіньковська

*аспірантка кафедри маркетингу Одеського національного економічного
університету, м. Одеса, Україна*

МАРКЕТИНГОВА ДІАГНОСТИКА ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРИЙНЯТТЯ СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ

Сучасна економічна ситуація в Україні характеризується посиленням ролі процесів інтеграції, глобалізації, соціалізації, інформатизації та екологізації виробництва. Це призводить до того, що ключовим вектором розвитку вітчизняних підприємств стає зовнішньоекономічна діяльність. Від можливостей підприємств до участі у міжнародній економічній співпраці залежить динаміка розвитку економіки України в цілому. Цей принцип є актуальним для усіх галузей економіки, проте доцільним є виділення провідної, стратегічної галузі, зрушення у якій сприятимуть розвитку і суміжних сфер. Такою галуззю може бути агропромисловий комплекс економіки України. Продукція, що випускається підприємствами агропродовольчої сфери, користується попитом серед споживачів на міжнародному ринку. Зробити такий висновок можливо після аналізу показників структури експорту та імпорту. Частка експорту продукції агропромислового комплексу України за період з 2006 по 2015 роки зросла з 11,86 % до 38,19 %, тобто більше ніж у 3 рази. В той час як імпорт зріс за той самий період із 7 % до 9,3 % [1, с. 7].

Саме тому більшого значення набуває вивчення поняття експортного потенціалу підприємства, інструментарію його дослідження та оцінки, а також методів керування ним. На нашу думку, ефективними

та Миколаївські області), ПП «Мельник» (Вінницька область), ТОВ «Чистий продукт-С» (Донецька область) та багато інших [5].

Кінцевим продуктом виробництва органічних продуктів харчування є не лише харчові продукти, які вживають в їжу, а й ті екологічні, економічні, соціальні та медичні блага, які створює ведення органічного сільськогосподарства.

Сьогодні Україна перебуває на третьому етапі формування ринку органічних продуктів харчування — ринковому. У 2008 році в першому читанні було прийнято Закон України «Про органічне виробництво». Розвивається мережа реалізації органічної продукції: відкриття органічних магазинів («Натур Бутік», м. Київ), включення екологічно чистих продуктів харчування в асортимент вітчизняних супермаркетів («Білла», «Метро», «Вест Лайн»). Протягом 2015 року кількість магазинів з органічною продукцією зросла втричі і досягла 60 одиниць. Наприкінці поточного року їх має бути вже понад 140. Зростає кількість виробників органічної сировини та сертифікованих переробних організацій (ТОВ «Крок», СПД «Ішук», ТОВ «ДПК Вайз», Консервний цех Іллінецького НДГ, ТОВ «Круп'яний Дім») [4, с. 76].

Проведений аналіз ринку органічної продукції в Україні та його розвиток свідчить про те, що він стрімко розвивається, збільшується кількість споживачів, удосконалюється правова база. Потенціал виробництва органічної продукції характеризується приростом кількості товаровиробників, споживачів та частки продажів органічної продукції.

Головною проблемою органічного виробництва України є те, що експортуються продукти вітчизняного органічного виробництва у вигляді сільськогосподарської сировини.

Література

1. Прокопенко О. В. Економічне стимулювання реалізації екологічної політики інвестиційного забезпечення природокористування [Електронний ресурс] / О. В. Прокопенко. — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>
2. Хомош Ю. С Екологічна культура як стратегія розвитку промислових підприємств / Ю. С Хомош // Вісн. Хмельницького націон. ун-ту, 2007. — № 4. — С. 143–145.
3. Котельников В. А. Экологически чистые технологии [Электронный ресурс] / В. А. Котельников. — Режим доступа: <http://1000ventures/emiroment.ru>

4. Баланси сільськогосподарської продукції та продовольства в Україні за 2010–2014 рр. / Ю. О. Лупенко, О. М. Шпичак, Ю. П. Воскобійник [та ін.]. — К.: ННЦ ІАЕ, 2014. — 76 с.
5. Неліна В. С. Органічні харчі замість «хімії» [Електронний ресурс] / В. С. Неліна. — Режим доступу: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/1660/237/58574/>

В. А. Самофатова

канд. екон. наук, доцент; докторант кафедри економіки промисловості Одеської національної академії харчових технологій, м. Одеса, Україна

ФОРМУВАННЯ СІЛЬСЬКО-МІСЬКОГО КОНТИНУУМУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ РЕГІОНУ

На сучасному етапі розвитку науки, знань, цивілізації, стану середовища і зростання рівня усвідомлення потенційних загроз, концепція сталого розвитку є відповіддю на глобалізацію наростаючих проблем. Сталість розвитку агропродовольчої сфери (АПС) повинна характеризуватися не тільки стабільним економічним і соціальним ефектом, але і позитивними трансформаціями в системі навколишнього природного розумного середовища існування людей — ноосфери. Розвиток АПС кожного конкретного регіону зумовлений специфікою природно-кліматичних, соціально-економічних, екологічних та інших умов і факторів, які визначають своєрідність її галузевої і функціональної структури. В. Данилов-Данильян і К. Лосев, характеризуючи поняття зростання і розвитку, пропонують враховувати різницю між ними. Зростання означає збільшення розмірів, а розвиток — розширення і реалізацію потенційних можливостей; рости — значить збільшуватися кількісно, а розвиватися — покращуватися якісно. Кількісне зростання і якісний розвиток підпорядковуються різним законам і дають різні результати [1, с. 109]. Дефініція «сталий розвиток» прийнятно до агропродовольчої сфери конкретизована в матеріалах, прийнятих на сесії Світової продовольчої і сільськогосподарської організації (FAO) у Римі у 1996 році, причому головним завданням програми сталого розвитку АПС є зростання рівня виробництва продуктів харчування сталим способом і забезпечення продовольчої безпеки. Для вирішення цієї проблеми необхідно підтримувати освітні ініціативи, викорис-

товувати економічні інновації та розвивати прийнятні нові технології, забезпечуючи, таким чином, стабільний доступ до продуктів харчування, що відповідають потребам людини в харчових компонентах; розвивати товарне виробництво, домагатися скорочення безробіття, особливо у сільській місцевості, оберігати навколишнє середовище [2]. До низки основних факторів, що визначають сталість розвитку агропродовольчої сфери регіону, слід віднести використання природно-ресурсного потенціалу, в тому числі земельних ресурсів, обсяги і якість виробництва сільськогосподарської сировини, можливості її переробки та реалізації, зайнятість та рівень життя населення.

Сільсько-міський континуум — концепція, згідно з якою між сільськими і міськими громадами є не стільки простий контраст, скільки градація типів громад з точки зору їх розміру, густоти населення, спеціалізації праці. Згідно із звітом [3] сільсько-міський континуум (безперервний ланцюжок поселень) складається з глибоко сільської місцевості, переважно сільської місцевості, маленьких міст, проміжних міст, приміських зон, виключно міської місцевості. Сталий розвиток громад і регіонів походить від їхньої здатності утримувати та створювати нові робочі місця та залучати інвестиції, завдяки чому що розташовані там компанії є конкурентоспроможними в ключових секторах. Позитивним фактором об'єднання невеликих аграрно-індустріальних міст і сіл у територіальну громаду повинен стати поштовх для сталого розвитку агропродовольчої сфери території. Водночас труднощі самоорганізації полягають у тенденції зменшення чисельності населення в аграрних містах та селах, зростанні його середнього віку та низьких доходах. Вся історія людства свідчить про постійне зростання чисельності міського населення. Водночас на сучасному етапі розвитку складних урбанізаційних процесів існування жорсткої дихотомії в розумінні місто—село є неправильним. Досить імовірно, що у майбутньому форми малих і середніх міст стануть найпривабливішими для проживання. Сталий розвиток АПС вимагає використання територіального підходу, він неможливий без зміцнення сільсько-міських зв'язків. Ні міста, ні сільські громади не можуть зробити цю роботу поодиночки. Через об'єднаний сільсько-міський континуум проходять потоки людей, капіталу, енергії, води, їжі та відходів. Ідея сільсько-міського континууму відстоює континуальний підхід до розселення на протигагу дискретному. Місто є першоджерелом всіх соціальних інновацій: відкриття науки, культури, розвиток техніки, інформаційні потоки, політичні рішення, культурні стереотипи,

мода. Село є джерелом духовності, збереження культури, народних традицій. Тому вони повинні розглядатися в єдиному предметному полі сталого розвитку АПС на регіональному рівні. Мова йде про розширення безпосередніх контрактів з продажу свіжої продукції на фермерських ринках. Міських мешканців, в свою чергу, приваблює сільська місцевість з її чистим повітрям, смачною натуральною їжею, мальовничими краєвидами і т. ін.

Сучасну модель сталого розвитку АПС можна охарактеризувати як перехід до принципів організації просторового розвитку, що орієнтується на активізацію інноваційної складової, розвиток коопераційних і кластерних зв'язків, раціональне поєднання загальнодержавних і регіональних інтересів. Поширеними трансрегіональними корпоративними об'єднаннями в сучасній агропродовольчій сфері є агрохолдинги. В цих організаціях здійснюється потужне масове сільськогосподарське виробництво та промислова переробка аграрної сировини, завдяки чому вони отримують економічний ефект від масштабу виробництва і контролю логістичного ланцюга. Так, сьогодні середні розміри сільськогосподарських підприємств в Україні є одними з найбільших як серед країн Європи, так і світу. Але основною метою таких укрупнень є не стільки досягнення більшої економічної ефективності з одиниці сільськогосподарської продукції чи обмеженого ресурсу, скільки отримання більшого обсягу валового прибутку та підвищення можливостей залучення потужних інвестиційних ресурсів. Нині більшість вітчизняних агропідприємств неспроможні виробляти високоякісну і конкурентоспроможну продукцію. Це є наслідком таких негативних явищ, як: застарілий машино-тракторний парк, диспаритет цін на продукцію промисловості та сільського господарства, постійне зростання цін на паливно-мастильні матеріали, недосконала фінансово-кредитна система і законодавча база, обмеженість інформаційних ресурсів, втрата висококваліфікованих працівників і т. ін. Проте формування ефективного агропродовольчого бізнесу можливе лише за умови об'єктивних відтворювальних процесів у всіх ланках агропродовольчої сфери.

Водночас, на думку О. Величко, «...як дрібно- та середньотоварне фермерсько-кооперативне виробництво, так і великий кластерно-корпоративний агробізнес мають право на одночасне існування. Однак, вони повинні виконувати різні функції. Завдання першого — розвивати трудомістке агропідприємництво, слугувати економічною опорою сільських громад, працевлаштовувати сільське населення,

підтримувати агроландшафти і т. ін. Завдання другого — інвестувати в орієнтоване на експорт крупнотоварне виробництво у рослинництві і тваринництві. Відповідно, різними можуть бути режими оподаткування, експорту, надання державної допомоги. При цьому світовий досвід підтверджує необхідність розвитку й альтернативної системи експорту сільськогосподарської продукції, яка ґрунтується саме на кооперативних засадах» [4, с. 10]. Цю думку активно підтримує і В. Дієсперов, який вважає, що «саме організована об'єднаною громадою кооперація всієї сільськогосподарської діяльності сприятиме раціональному використанню земельних, трудових, матеріальних і фінансових ресурсів» [5, с. 135].

Використання територіального підходу у дослідженні процесів сталого розвитку АПС регіону сприятиме реалізації ефективнішої державної політики. Зокрема, все більше концепцій сталого розвитку знаходять своє втілення у місцевих і регіональних стратегіях розвитку. Для прикладу, у кожній із областей Південного регіону України, що включає Миколаївську, Одеську та Херсонську області, реалізуються різноманітні практичні підходи. Зокрема, на Одещині у березні 2017 року була презентована програма «Розумний регіон», тобто використання місцевих переваг і потенціалу регіону. Цей інноваційний план перетворень враховує конкурентні переваги області та передбачає тісну взаємодію з місцевими органами влади, громадськістю та представниками бізнесу [6]. Херсонська обласна громада запровадила конкурс проектів розвитку територіальних громад сіл, селищ та міст. Переможці конкурсу матимуть змогу отримати кошти на будь-які проекти за умови співфінансування [7]. У Миколаївській області була створена «Школа розвитку громади села», що допомагає навчитись вирішувати нагальні проблеми об'єднаних територіальних громад [8]. Місцева територіальна громада повинна стати активним учасником, координатором і ініціатором розвитку своєї території в економічному, екологічному та соціальному напрямках. Проблема сталого розвитку потребує впровадження науково-обґрунтованих організаційних заходів та механізмів втілення. Досягти «ефекту масштабу» невеликі підприємства в агропродовольчій сфері можуть шляхом кооперації між собою та утворення кластерів. Причому кооперативи мають виступати не тільки в якості роботодавців, але і стати тим організуючим ядром, довкола якого гуртуються села. Територіально-виробнича інтеграція на основі створення кластерних структур найближчим часом стане одним із головних напрямів забезпечення сталого розвитку агропродовольчої сфери регіону.

Література

1. Данилов-Данильян В. И. Экономический вызов и устойчивое развитие / В. И. Данилов-Данильян, К. С. Лосев. — М.: Прогресс-Традиция, 2000. — 435 с.
2. Review of implementation of Agenda 21 [Online]. — Available at: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/1126SD21_%20Agenda21_new.pdf
3. IFPRI (International Food Policy Research Institute), Global Nutrition Report 2016: From Promise to Impact: Ending Malnutrition by 2030 (Washington, DC: 2016) [Electronic resource]. — Accessed by: <https://doi.org/10.2499/9780896295841>.
4. Величко О. П. Державне регулювання розвитку кооперативної агрологістики як складової економіки сільських територій систем / О. П. Величко // Управління сталим розвитком економіки сільських територій: зб. наук. пр. — 2013. — С. 10–11.
5. Дієсперов В. С. Реформа як засіб активізації трудового потенціалу / В. С. Дієсперов // Економіка АПК. — 2006. — № 10 (143). — С. 130–135.
6. «Розумний регіон» — це інноваційний план перетворень для Одещини [Електронний ресурс] // Gazeta. ua. — Режим доступу: gazeta.ua/articles/regions/_rozumnij-region-ce-innovacijnij-plan-peretvoren-dlya-odeschini-stepanov/760803
7. Громади Херсонщини отримують додатковий стимул для розвитку [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://khor.gov.ua/gromadi-hersonshini-otrimayut-dodatkoviy-stimul-dlya-rozvitku/>
8. «Школа розвитку громади села» для сільських громадських активістів та представників місцевого самоврядування Миколаївщини [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.prostir.ua/event/shkoly-rozvytku-hromady-sela-dlya-silskyh-hromadskyh-aktyvistiv-ta-predstavnykiv-mistsevoho-samovryaduvannya-mykolajivschyny/>

Наукове видання

**АДАПТИВНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ
МІНЛИВОГО СВІТУ**

*Матеріали
наукового симпозиуму
з міжнародною участю
19 травня 2017 року*

Відповідальність за інформацію,
викладену в публікаціях, несуть автори

Українською та російською мовами

Завідувачка редакції *Т. М. Забанова*
Редактор *Н. Я. Рихтік*
Технічний редактор *М. М. Бушин*
Дизайнер обкладинки *В. І. Костецький*
Коректор *І. В. Шепельська*

Формат 60х84/16. Ум. друк. арк. 13,49.
Тираж 300 прим. Зам. № 188 (42).

Видавництво і друкарня «Астропринт»
65091, м. Одеса, вул. Разумовська, 21
Тел.: (0482) 37-07-95, 37-14-25, 33-07-17, (048) 7-855-855
e-mail: astro_print@ukr.net; www.astroprint.ua; www.stranichka.in.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1373 від 28.05.2003 р.